

appropriate and sound knowledge of each aspect of these areas is required. The fundamental basis of the development of the institution of extracurricular education in conditions of modern change is, first of all, knowledge. Competitive success requires or harmonization of the out-of-school education development strategy with what knowledge exists in the documents and consciousness of all participants in the educational process, or the development of the knowledge and capabilities necessary to support the desired strategy.

The purpose of the article is to specify the directions of strategic development of the institution of extracurricular education in a changing environment.

***Results.** The author focuses on the definition of strategic goals of the development of the institution of extracurricular education. it is necessary to provide directions for their implementation. The connection of these goals with the main directions of strategic development of the institution of extracurricular education in the conditions of constant changes in education, society, economy, politics, and ecology is shown. Such areas include the introduction of the latest pedagogical technologies, the development of student and pedagogical teams, creating an atmosphere of psychological comfort and security, ensuring professional development and raising the qualification level of pedagogical workers, improving the material base and information and communication support. It is proved that ensuring the activity of the institution of out-of-school education and managing its strategic development is facilitated by the implementation of psychological-pedagogical or psycho-organizational technologies, adherence to the relevant principles.*

***Conclusions.** Activities of the pedagogical team to determine the strategy of development of the institution of extracurricular education in the conditions of change through the development of its main mission is necessary for: combining the efforts of the pedagogical and student groups, uniting the collective; motivating all participants in the educational process; effective planning; provision of conditions for the systematic changes in the system aimed at its development into the activity of the institution; ensuring the possibility of a real and effective assessment and control of the educational institution.*

***Key words:** institution of out-of-school education; strategy; development; management; technology; objectives; principles; educational environment; educational process.*

*Одержано редакцією 24.01.2018
Прийнято до публікації 01.02.2018*

УДК 373.2 / 025. (091)(045)

НАЗАРЕНКО Галина Анатоліївна,
доктор педагогічних наук, старший науковий
співробітник проректор КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників Черкаської обласної
ради», Україна
e-mail: nagaan@ukr.net

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

***Анотація.** Модернізація української системи освіти вимагає коригування змісту дошкільної освіти на засадах визнання самоцінності дошкільного дитинства, збереження дитячої субкультури, створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дошкільника, урахування індивідуального особистого досвіду дитини. Це положення актуалізує проблему формування автентичності дітей дошкільного віку як здатності зростаючої особистості жити в гармонії зі своїм внутрішнім світом, діяти, не зраджуючи своєму істинному «Я». Доведено, що ефективність процесу формування автентичності дошкільників забезпечується реалізацією особистісно орієнтованого і суб'єктно-діяльнісного підходів, які*

базуються на визнанні гідності дитини, унікальності її особистості, її права на вільний розвиток і прояв особистісних здібностей.

Ключові слова: автентичність; дошкільник; освітній процес; особистісно орієнтований підхід; суб'єктно-діяльнісний підхід; зміст дошкільної освіти; дитяча субкультура; розвиток; здібності.

Постановка проблеми. Гуманізація та демократизація суспільного життя в Україні створюють умови для більшої самостійності громадян у прийнятті рішень, спонукають їх до творчої самовіддачі, індивідуального самовираження, формування свого самобутнього «Я». У цьому контексті актуальною нині постає проблема пошуку само ідентичності, автентичності людського існування.

Усі процеси, що відбуваються в суспільстві, віддзеркалюються в діяльності закладів освіти. Основні положення Концепції «Нова українська школа» спрямовують зусилля освітян країни на побудову особистісно орієнтованої моделі освіти, у рамках якої школа максимально враховує здібності, потреби й інтереси кожної дитини, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму. Перед педагогами ставиться завдання якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності та конкретних особливостей (індивідуального стилю мислення, комфортного темпу і складності навчання). Зазначається, що освітню діяльність необхідно організовувати з урахуванням вікових особливостей фізичного, психічного і розумового розвитку дітей, на засадах персоналізації (індивідуалізації) їхнього навчального досвіду [1].

Концептуальні положення Нової української школи в повній мірі стосуються і дошкільної освіти. У Законі України «Про дошкільну освіту» наголошується, що цілісний процес навчання, виховання й розвитку дитини дошкільного віку має бути спрямований на забезпечення становлення зростаючої особистості відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних і фізичних особливостей, культурних потреб. При цьому особлива увага вихователів має приділятися формуванню свідомого ставлення дошкільника до себе і розвиток у нього потреби в реалізації власних здібностей у повсякденному житті [2].

Необхідність вирішення означених завдань актуалізують проблему формування й розвитку автентичності зростаючої особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Передусім зауважимо, що в науковий обіг поняття «автентичність» уведено представниками філософії екзистенціалізму та екзистенційно-гуманістичної психології, якими наголошено, що цей феномен виступає умовою набуття особистістю ідентичності як узгодженості зі своєю внутрішньою природою, передбачає специфічний життєвий шлях з індивідуально-особистісним пошуком мети і смислу життя, стратегії побудови власного існування [3]. Філософія екзистенціалізму трактує особистість як екзистенцію, що творить себе сама через свій внутрішній вибір, який залежить від становища людини, її світовідчуття і глибинних переживань смисложиттєвих ситуацій. На думку вчених, *автентична особистість* – це людина, яка розуміє саму себе, свої бажання, можливості, потреби і здібності; яка відчуває власну самоцінність, усвідомлює сенс свого існування, повноцінно функціонує, живе за власними переконаннями, є вільною й цілісною (К. Роджерс, [4]); самоактуалізована особистість, яка усвідомлює, хто вона є насправді, чого вона хоче і в чому полягає її покликання, доля або призначення; розуміє свою внутрішню природу і прагне реалізувати її у власній життєдіяльності (А. Маслоу, [3]); людина, яка здатна повноцінно жити, не зраджуючи своєму істинному «Я» (Л. Хьелл, [5]).

Формування і розвиток автентичності особистості пов'язується названими вченими за допомогою людині відчути свою внутрішню сутність («самість»),

індивідуальну особливість завдань власного існування, усвідомити свої бажання, думки, емоції, почуття, здібності та потенційні можливості (своє справжнє «Я»), що забезпечило б повноцінне життя особистості в гармонії зі своєю внутрішньою природою.

У науковій праці Ч. Тейлора [6] ідеал автентичності співвіднесено з принципом самобутності кожної особистості та ідеєю реалізації власного потенціалу, що притаманний кожній людині. На думку вченого, ідеал автентичності є характеристикою співвіднесення особистості з її власним онтологічним потенціалом.

Деякі інші акценти робить М. Фуко, який висвітлює сутність автентичного статусу суб'єкта в контексті переміщення спрямованості орієнтирів уваги з зовнішнього довкілля на внутрішній світ людини. Учений наголошує на важливості щирого інтересу до себе, спостереження за своїм внутрішнім світом, пізнання самого себе. Ці характеристики автентичності М. Фуко [7] об'єднує в поняття «турбота про себе», яке ґрунтується на здатності особистості до самосприйняття, самоузгодження та самореалізації.

У дослідженні О. Федан [8] цілком слушно, на наш погляд, зауважується, що автентичність особистості передбачає її унікальність через специфічний життєвий шлях з індивідуально-особистісним пошуком мети і сенсу життя, та наголошується, що прийняття особистістю своєї автентичності є, власне, свободою у прийнятті самим собою своїх унікальних особливостей і розуміння свого життєвого шляху в певний відрізок життя.

На ще одній характеристиці автентичності особистості акцентує увагу К. Роджерс [4]. Учений пов'язує феномен автентичності з прагненням до самоактуалізації та зазначає, що прагнення реалізувати власні задатки є первісною інтенцією людського організму. Це прагнення є вродженим і досить виразно виявляється в дитячому організмі.

Слід наголосити, що в дошкільному дитинстві формування й розвиток автентичності як здатності зростаючої особистості жити в гармонії зі своїм внутрішнім світом, діяти, не зраджуючи своєму істинному «Я», лише розпочинається та має свої особливості. У цьому контексті актуалізується проблема пошуку ефективних шляхів до формування автентичності дошкільників, яка, на жаль, не знайшла належного відображення в педагогічній науці та практиці.

Метою статті є висвітлення особливостей реалізації особистісно орієнтованого і суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до формування автентичності дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Визначальними ідеями нашого дослідження є положення про те, що автентичність проявляється в активному і діяльному характері внутрішньої сутності зростаючої особистості та передбачає цілісне творче самоздійснення на кожному відрізку її життєвого шляху. У процесуальному аспекті автентичність особистості пов'язуємо з самопізнанням, самовизначенням, самоконституванням і самореалізацією дитини, які в сукупності з її здатністю приймати рішення і робити вибір сприяють становленню зростаючої особистості як автора власного життя.

Урахування цих положень зумовлює організацію процесу формування автентичності особистості дошкільника на засадах *особистісно орієнтованого і суб'єктно-діялісного* методологічних підходів, згідно з якими цільова спрямованість та особливості виховання дошкільників базуються на визнанні гідності дитини, унікальності її особистості, її права на вільний розвиток і прояв особистісних здібностей, утвердженні цінності самої дитини, її свободи вибору особистісного досвіду, розвитку особистісних якостей у процесі пізнання, спілкування й діяльності.

У відповідності до *особистісно орієнтованого* підходу, що розроблений у наукових працях І. Беха [9; 10], О. Бондаревської [11], І. Якиманської [12] та інших учених, у центрі виховної системи – особистість дошкільника, її потреби й інтереси, забезпечення комфортних, безконфліктних і безпечних умов її розвитку, оптимістична віра в її здібності й спроможності, реалізація її природних потенціалів.

У контексті цього методологічного підходу вихователь закладу дошкільної освіти має забезпечувати розвиток цілого спектру якостей, здібностей і характеристик особистості дошкільника: системи її ставлень до світу, інших людей і до самої себе; сукупності соціально значущих якостей дитини як члена українського суспільства; системи потреб, здібностей і можливостей, які б дали змогу дитині дошкільного віку відчувати власну автентичність і самоцінність у контексті різних сфер суспільного життя.

На основі положення про те, що системоутворювальними компонентами особистості як цілісної системи виступають її *потреби, характер, здібності* та *Я-концепція*, у процесі формування автентичності особистості дошкільника акцент робиться на розвитку *спрямованості особистості* (її інтересів, поглядів, переконань, настанов, ціннісних орієнтацій, світогляду), яка в сукупності з *особистісними потребами* та *Я-концепцією* забезпечує відчуття дитиною своєї *самості* й *неповторності*.

Уважаємо також за доцільне наголосити на необхідності забезпечення індивідуального підходу, налагодження гуманних міжособистісних відносин і створення оптимальних умов для виховання особистості дошкільника, який буде здатний максимально реалізувати свої здібності й можливості в системному процесі набуття нового соціального досвіду.

Підсумуємо зазначене вище: дотримання особистісно орієнтованого підходу в процесі формування автентичності особистості дошкільника полягає в гуманізації та особистісній орієнтації виховної взаємодії, визнанні дитини унікальною, наповненою різними устремліннями, прагненнями та інтересами особистістю, забезпеченні реальних проявів сутнісної природи особистості дошкільника, урахування його індивідуальних особливостей, інтересів і потреб.

Ми цілком поділяємо позицію академіка І. Беха, який зазначає, що виховний процес на засадах особистісно орієнтованого підходу характеризується: створенням виховних ситуацій, які спонукають зростаючу особистість до самопізнання та самоактивності; забезпеченням права дитини на свободу вибору видів діяльності та можливості реалізації її внутрішньої самості в поведінці, спілкуванні, діяльності; налагодженням *творчої взаємодії* всіх учасників виховного процесу, *яка* базується на оптимістичній вірі вихователя у здатність дитини дошкільного віку реалізувати неповторний власний потенціал у пропорованих педагогами видах діяльності та *яка* вможливує самостійний пошук і реалізацію дитиною способів поведінки і діяльності, які не суперечать її внутрішній сутності; застосуванням психологічних механізмів виховання, що спрямовані на максимальне залучення до пізнання дошкільником усіх компонентів структури власної особистості та усвідомлення самоцінності свого «Я»; реалізацією педагогом виховної позиції розуміння, визнання, прийняття та підтримки, яка сприятиме розвитку в дитини дошкільного віку спроможності долучитися до процесу формування самого себе [9, с. 34–37]. Слідом за І. Бехом наголошуємо, що процес формування автентичності особистості дошкільника повинен бути вільним, без насильства і примусу [там само, с. 30–32].

На допомогу в реалізації дитиною свого природного потенціалу як ознаки автентичності зростаючої особистості спрямовує зусилля вихователів Базовий компонент дошкільної освіти, який визначає зміст дошкільної освіти та базується на засадах визнання самоцінності дошкільного дитинства, збереження дитячої

субкультури, створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дошкільника, урахування індивідуального особистого досвіду дитини [13].

Так, реалізація освітньої лінії «Особистість дитини» Базового компоненту дошкільної освіти має забезпечити виховання в дитини позитивного ставлення до своєї зовнішності, формування в дошкільника позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності. Передбачається, що в результаті виховного впливу дошкільник матиме уявлення про існування свого внутрішнього світу (власні думки, почуття, бажання, ставлення), усвідомлюватиме свої уподобання, прихильності, інтереси, орієнтуватиметься у своїх основних емоціях і почуттях, знатиме, чого хоче (не хоче), а також зможе обґрунтувати своє ставлення до самого себе, інших людей, життєвих подій і явищ довкілля [там само].

Аналізована освітня лінія Базового компоненту дошкільної освіти спрямовує діяльність вихователів на формування такої важливої ознаки автентичності дошкільників, як самосвідомість, зокрема, на розвиток у дитини адекватної ідентифікації себе зі своїм «Я», уміння знайти спільне і відмінне між собою та іншими, формування впевненості у власних силах і можливостях, здатності орієнтуватися у своїх чеснотах і вадах, спроможності виявляти самоповагу і власну гідність, співвідносити свої бажання і можливості. У результаті таких виховних впливів у дошкільника мають бути сформовані такі ознаки автентичності особистості, як обізнаність із образом самої себе, своїм місцем у системі людської життєдіяльності (у сім'ї, групі однолітків, соціально-комунікативному просторі, у різних видах діяльності); здатність до самооцінювання, позитивного ставлення до власного внутрішнього світу, оптимістичне світовідчуття [там само].

Отже, у процесі дошкільної освіти дитина має усвідомити, хто вона є в цьому світі, яка вона є насправді, яким є її внутрішній світ, чого вона хоче, які здібності та потенційні можливості допоможуть їй успішно самореалізуватися в подальшому (шкільному) житті. Одним із пріоритетних завдань дошкільної освіти є допомога дитині в пізнанні власної особистості, в усвідомленні тих сутнісних характеристик, які принципово відрізняють особистість дитини від усіх інших, у пошуку тих особистісних здібностей і ресурсів, які забезпечать їй природовідповідну повноцінну життєдіяльність у світі, що постійно змінюється, а також сприяння становленню зростаючої особистості, яка знає власні можливості, особливості, переваги і недоліки, здатна реалізувати власний внутрішній потенціал у реальному житті.

З огляду на зазначене, актуалізується проблема формування статусу суб'єкта дитини у процесі виховання її як автентичної особистості. Теоретичний аналіз шляхів реалізації завдань становлення особистості дошкільника як суб'єкта освітнього процесу переконує нас у необхідності здійснення *суб'єктно-діяльнісного підходу* до формування досліджуваного феномену. У цьому контексті звернемося до наукових праць із проблеми становлення особистості як суб'єкта пізнання, спілкування й діяльності, яка, починаючи з середини ХХ століття, активно розробляється в аспекті суб'єктно-діяльнісної психологічної концепції, теоретичних положень про людину як суб'єкта психічної активності (А. Брушлинський [14]), концепції саморозвитку і власної життєтворчості людини-суб'єкта (К. Абульханова-Славська [15]), концептуалізації уявлень про суб'єкта як про саморозвивальну систему, що покликана реалізувати власний потенціал (Г. Костюк [16], І. Нікітіна [17], В. Татенко [18]). Названі вчені в галузі психології сходяться в думці про те, що людина не є суб'єктом від народження: вона формується і самостверджується як суб'єкт у процесі спільної діяльності та діалогічної взаємодії.

Відзначимо принципові положення, які допоможуть з'ясувати особливості становлення *дитини старшого дошкільного віку як суб'єкта* виховної взаємодії,

спрямованої на формування автентичності зростаючої особистості. Зокрема, учені наголошують на таких важливих характерних рисах особистості як суб'єкта: 1) активність, здатність до розвитку та саморозвитку, самодетермінації та саморегуляції, самосвідомість, готовність до організації життєвого простору [17]; 2) здатність до планомірного і цілеспрямованого перетворення навколишньої дійсності, наполегливого досягнення мети, що проявляється у спілкуванні, спільній діяльності [16]; 3) активність, рефлексивність, творчість, відповідальність, автономність [14]; 4) здатність максимально реалізувати власний потенціал в активній діяльності та взаємодії [18].

Не можемо не погодитися з позицією вітчизняної дослідниці І. Нікітіної [17], яка розглядає здатність суб'єкта змінювати себе самого як головну смислово-життєву цінність, що є внутрішньою потребою особистості в саморозвитку і самоздійсненні. У цьому аспекті суб'єкт розглядається як автор і виконавець генетично зумовленого життєвого проекту.

Для нашого дослідження суттєвими є також теоретичні висновки В. Татенка [18], який розглядає *самовизначення* та *самореалізацію* особистості-суб'єкта як свідомий процес розгортання і зростання сутнісних сил особистості, її задумів, творчих здібностей, умінь, потреб, мотивів, життєвих цінностей, тобто акт свідомої реалізації людиною своєї сутності й особистісного потенціалу. Науковець цілком слушно наголошує, що потреба в самовизначенні й самореалізації задовольняється самим суб'єктом шляхом цілеспрямованої взаємодії з природним, соціальним і психологічним середовищем, при чому особистість-суб'єкт несе власну відповідальність за себе і своє життя.

На основі аналізу наукових праць можемо стверджувати, що застосування суб'єктно-діяльнісного підходу в формуванні автентичності зростаючої особистості полягає у сприянні самопізнанню, самовизначенню та природовідповідній самореалізації дитини. Важливим також, на нашу думку, є розвиток у дітей здатності до *самооцінювання* як процесу і результату оцінювання дошкільником себе, власних здібностей, якостей і свого місця серед інших людей. Крім цього, необхідно навчати дошкільників розуміти мету і мотиви власної діяльності, планувати, самостійно діяти і взаємодіяти з іншими дітьми, а також здійснювати самооцінювання своїх дій і вчинків.

Висновки. Таким чином, формування автентичності особистості дитини дошкільного віку на засадах особистісно орієнтованого і суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів вимагає забезпечення індивідуалізації виховних впливів, гуманізації міжособистісних відносин та організації взаємодії суб'єктів виховного процесу на основі поваги до гідності дитини, утвердження неповторності й самоцінності зростаючої особистості, оптимістичної віри вихователя у спроможність дошкільника реалізувати власний потенціал у різних видах спільної пізнавальної діяльності та в різноманітних життєвих ситуаціях.

Перспективи подальшого наукового пошуку вбачаємо в розробленні методики формування й розвитку автентичності дітей старшого дошкільного віку на засадах особистісно орієнтованого і суб'єктно-діяльнісного підходів.

Список використаних джерел

1. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
2. Закон України «Про дошкільну освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
3. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – Санкт Петербург : Питер, 2003. – 352 с.
4. Роджерс К. Становление личности. Взгляд на психотерапию / К. Роджерс. – Москва : ЭКСМО-Пресс, 2006. – 416 с.
5. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – Санкт Петербург : Питер, 2008. – 608 с.
6. Taylor, Ch. (1995). The ethics of authenticity. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 142 p.
7. Фуко М. Герменевтика субъекта / М. Фуко ; пер. с фр. – Санкт Петербург : Наука, 277. – 677 с.

8. Федан О. В. Теоретичний аспект поняття «автентичність» у філософських та психологічних науках / О. В. Федан // Молодий вчений. – 2016. – № 11 (38). – С. 397–400.
9. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2008. – 848 с.
10. Бех І. Д. Інноваційна виховна технологія : сутнісні положення та шляхи реалізації / І. Д. Бех // Педагогічний вісник. – 2014. – № 4. – С. 14–17.
11. Бондаревская Е. В. Смыслы и стратегии личностно ориентированного воспитания / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 2001. – № 1. – С. 17–24.
12. Якиманская И. С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе / И. С. Якиманская. – Москва : Сентябрь, 2000. – 176 с.
13. Базовий компонент дошкільної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/basic1/>
14. Брушлинский А. В. Проблема субъекта в психологической науке / А. В. Брушлинский // Психологический журнал. – 1993. – Т. 13. – № 6. – С. 3–15.
15. Абульханова-Славська К. О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології / К. О. Абульханова-Славська // Людина. Суб'єкт. Вчинок : Філософсько-психологічні студії : наукове видання / [за заг. ред. В. О. Татенка]. – Київ : Либідь, 2006. – 360 с.
16. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – Київ : Радянська школа, 1989. – 608 с.
17. Нікітіна І. В. Динаміка процесу самовизначення особистості в індивідуально-психологічному просторі людини / І. В. Нікітіна // Вісник Соціологія. Психологія. Педагогіка. – Київ : Видавничий центр «Київський університет», 1998. – № 6. – С. 28–30.
18. Татенко В. О. Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології / В. О. Татенко // Людина. Суб'єкт. Вчинок : Філософсько-психологічні студії / за заг. ред. В. О. Татенка. – Київ : Либідь, 2006. – 360 с.

References

1. The Concept of the New Ukrainian School. Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/> (in Ukr.)
2. Law of Ukraine «On Preschool Education». Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14/> (in Ukr.)
3. Maslow, A. (2003). *Motivation and Personality*. St. Petersburg: Piter (in Russ.)
4. Rogers, C. R. (2006). *On Becoming a Person: A Therapists View of Psychotherapy*. Moscow: Eksmo-Press (in Russ.)
5. Hjelle, L. A., & Ziegler, D. J. (2008). *Personality Theories*. St. Petersburg: Peter (in Russ.)
6. Taylor, Ch. (1995). *The ethics of authenticity*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. (in Engl.)
7. Foucault, Paul-Michel. (2007). *Hermeneutics of the subject. The course of lectures delivered at the College de France in 1981-1982*. St. Peterburg: Science (in Russ.)
8. Fedan, O. V. (2016). The Theoretical Aspect of the Concept of Authenticity in Philosophical and Psychological Sciences. *Young scientist*, 11, 397–400 (in Ukr.)
9. Bekh, I. D. (2008). *The Education of the Individual: a Textbook*. Kyiv: Lybid' (in Ukr.)
10. Bekh, I. D. (2014). Innovative Educational Technology: the Essential Principles and the Ways of Implementation. *Pedagogical Bulletin*, 4, 14–17 (in Ukr.)
11. Bondarevskaja, Ye. V. (2001). The Meanings and Strategies of Personally Oriented Education. *Pedagogics*, 1, 17–24 (in Russ.)
12. Yakymanskaia, I. S. (2000). *Technology of the Personality Oriented Learning in the Modern School*. Moscow: September (in Russ.)
13. The Basic Component of Preschool Education. Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/basic1/> (in Ukr.)
14. Brushlinskii, A. V. (1993). The Problem of the Subject in Psychological Science. *Psychological Journal*, Vol. 13, 6, 3–15 (in Russ.)
15. Abulkhanova-Slavskaja, K. O. (2006). Methodological Significance of the Subject Category for Modern Psychology. In V. O. Tatenko (Ed.), *Human. Subject Action: Philosophical and Psychological Studies: Scientific Publication*. Kyiv: Lybid' (in Ukr.)
16. Kostiuk, H. S. (1989). *Educational Process and Mental Development of a Personality*. Kyiv: Soviet School (in Ukr.)
17. Nikitina, I. V. (1998). The Process Dynamics of an Individual's Self-Determination in the Person's Individual and Psychological Space. *Journal Sociology. Psychology. Pedagogy*, 6, 28-30. Kyiv: Publishing Centre «Kyiv University» (in Ukr.)
18. Tatenko, V. O. (2006). Subject and Action Paradigm in Modern Psychology. In V.O. Tatenko (Ed.) *Human. Subject. Action: Philosophical and Psychological Studies: Scientific Publication*. Kyiv: Lybid' (in Ukr.)

Abstract. *NAZARENKO Halina Anatolyivna. Modern approaches to the formation of the authenticity of children early preschool.*

Introduction. *Modernization of the Ukrainian system of education requires adjusting the content of preschool education on the basis of recognition of the value of preschool children, preserving the child's subculture, creating favourable conditions for the formation of the pre-schooler's individual maturity, taking into account the individual personal experience of the child. This principle actualizes the problem of creating the authenticity of preschool aged children.*

The purpose of the article is to highlight the peculiarities of the implementation of personally oriented and subject-activity methodological approaches to the formation of the authenticity of children of senior preschool age.

Results. *The author interprets authenticity as the ability of a growing person to live in harmony with his or her inner world, to act to act without betraying his or her own true selfness. In preschool childhood the formation of the individual's identity just begins and has its own peculiarities.*

The educational process in the preschool education institution should ensure the formation of ideas about the existence of their inner world (own thoughts, feelings, desires, attitudes) in children, awareness of their preferences and interests. Under such conditions, the child of the preschool age will be guided by his basic emotions and feelings, will know what he wants (or does not want), and can justify his attitude to himself, other people, life events and environmental events.

Conclusions. *The effectiveness of the process of formation of the authenticity of preschool children is ensured by the implementation of personally oriented and subject and activity approaches based on recognition of the dignity of the child, the uniqueness of his personality, his right to free development and manifestation of personal abilities, the affirmation of the child's value, his freedom to choose personal experience, development of personal qualities in the process of knowledge, communication and activities.*

Key words: *authenticity; pre-schooler; educational process; personally oriented approach; subject and activity approach; content of preschool education; children's subculture; development; abilities.*

*Одержано редакцією 11.01.2018
Прийнято до публікації 17.01.2018*

УДК 373.31 (045)

НІНОВА Тетяна Степанівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
початкової освіти, Черкаський національний
університет імені Богдана Хмельницького,
Україна
e-mail: ninova@ukr.net

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Анотація. *Розглянуто питання про необхідність, на сучасному етапі розвитку освіти, удосконалення методичних підходів до формування навчально-дослідницьких умінь учнів початкової школи. Проведено аналіз понять «навчально-дослідницька діяльність», «пізнавальна самостійність», «дослідницькі компетенції». Визначена послідовність методичних прийомів поетапного формування навчально-дослідницьких умінь в учнів 1-4-х класів. Запропонована методика ознайомленні учнів з елементами наукового дослідження і формування вміння його проведення при вивченні навчального предмету «Природознавство».*

Ключові слова: *навчально-дослідницька діяльність; пізнавальна самостійність; дослідницькі компетенції; етапи навчально-дослідницької діяльності; навчально-дослідницькі вміння; методичний підхід; початкова школа; природознавство.*